

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne

Ankestyrelsens praksis om serviceloven §§ 85, 102, 104, 107 og 108 samt visitation til ældre- og plejebolig

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 35 afgørelser · 2001-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler Ankestyrelsens principmeddelelser om socialpædagogisk støtte i eget hjem, behandlingstilbud, aktivitets- og samværstilbud samt midlertidige og længerevarende botilbud til voksne efter serviceloven, suppleret med visitation til ældre- og plejebolig efter almenboligloven. Ankestyrelsen er klageinstans for kommunernes afgørelser og prøver som udgangspunkt kun retlige spørgsmål, men praksis viser, at denne prøvelse er intensiv: nævnet efterprøver både lovligheden af kommunens kriterier, sagens oplysningsgrundlag og om der reelt er foretaget et individuelt skøn. Tyngdepunktet i praksis ligger på målgruppevurderingen ("betydelig nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer"), på afgrænsningen mellem støtteformerne og på grænsen mellem kommunens lovligt fastsatte serviceniveau og pligten til konkret individuel vurdering. Med principmeddelelse 25-24 vendte Ankestyrelsen tilbage til den strenge linje efter Folketingets Ombudsmands redegørelse FOB 2024-19.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver, at kommunen altid foretager en konkret og individuel vurdering af borgerens behov – et generelt eller vejledende serviceniveau efter serviceloven § 138 er kun et udgangspunkt, der skal kunne fraviges.
- 02** Ankestyrelsen afviser, at en kommune generelt kan fravælge at anvende serviceloven § 102: kommunen skal behandle ansøgningen og tage stilling til, om betingelserne er opfyldt, før den henviser borgeren til aktivlovens §§ 81-82.
- 03** Ankestyrelsen lægger ved valget mellem § 83 og § 85 vægt på opgavens formål og karakter – er opgaven rent praktisk, skal den bevilges efter § 83, uanset hvad hjælpebehovet nærmere består i.
- 04** Ankestyrelsen kræver, at hjælpen reelt kan modtages: kommunen må ikke lægge vægt på, at borgeren fysisk kan udføre opgaven, hvis den psykiske funktionsnedsættelse betyder, at opgaven faktisk ikke bliver udført.
- 05** Ankestyrelsen afviser, at et midlertidigt botilbudsbehov efter § 107 kan dækkes ved en almen ældrebolig eller ungdomsbolig efter almenboligloven, fordi opholdet dér er beskyttet af lejelovgivningen og uden servicearealer.

- 06** Ankestyrelsen henfører borgere med så betydelig og varig funktionsnedsættelse, at de ikke kan varetage et lejemål og har behov for massiv døgnstøtte, til § 108 og ikke til almenboligloven § 105.
- 07** Ankestyrelsen kræver, at kommunen sikrer de fysiske rammer for støtten: kan socialpædagogisk støtte ikke leveres i borgerens aktuelle boligsituation, er borgeren berettiget til et midlertidigt botilbud, indtil kommunen har skaffet rammerne.
- 08** Ankestyrelsen accepterer afslag på frit valg af § 108-botilbud, men kun når det valgte tilbud ikke er egnet eller er væsentligt dyrere – og siden 1. juli 2025 gælder en lovfæstet grænse på 10 pct.
- 09** Ankestyrelsen kræver dobbeltvisitation ved frit valg over kommunegrænser: borgeren skal opfylde betingelserne for den pågældende tilbudstype i både fraflytnings- og tilflytningskommunen.
- 10** Ankestyrelsen accepterer, at kommunen udvisiterer en borger, når botilbuddet har opsagt aftalen med kommunen, men kommunen skal samtidig sikre borgeren et nyt og egnet tilbud.
- 11** Ankestyrelsen afviser afgørelser om egenbetaling med tilbagevirkende kraft – betalingspligten løber først fra det tidspunkt, hvor afgørelsen om betalingens størrelse er meddelt borgeren.
- 12** Ankestyrelsen kræver, at kommunale visitationskriterier til ældre- og plejebolig også rummer psykiske funktionsnedsættelser; kriterier, der kun ser på fysisk funktionsevne, er retligt mangelfulde.
- 13** Ankestyrelsen foretager fuld efterprøvelse af, om der er foretaget et individuelt skøn, om sagen er tilstrækkeligt oplyst, og om kommunens kriterier er lovlige – også når afgørelsen bygger på et visitationsudvalgs indstilling.

§ 1 Retsgrundlaget: støttetrappen fra § 85 i eget hjem til § 108-botilbud

Serviceovens afsnit om hjælp og støtte til voksne bygger på en formålsbestemmelse og en række indsatser, der kan kombineres. Formålet er efter [Serviceoven § 81](#) at sikre den enkelte »en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, der modsvarer den enkeltes behov«, herunder efter § 81, nr. 5 »en helhedsorienteret støtte med tilbud afpasset efter den enkeltes særlige behov i egen bolig, herunder i botilbud efter lov om almene boliger m.v. eller i botilbud efter denne lov«.

De centrale indsatser er:

Bestemmelse	Indsats	Målgruppe efter lovtæksten	Karakter
§ 85	Socialpædagogisk støtte, omsorg, optræning og hjælp til udvikling af færdigheder	Betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer	Skal-bestemmelse, uafhængig af boform
§ 102	Tilbud af behandlingsmæssig karakter ud over § 85	Betydelig og varigt nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer	Kan-bestemmelse, subsidiær til anden lovgivning
§ 104	Aktivitets- og samværstilbud	Betydelig nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer	Skal-bestemmelse

§ 107 og stk. 2	Midlertidigt ophold i boform	Stk. 1: kan-adgang. Stk. 2: pligt ved omfattende hjælpebehov eller behov for pleje/behandling	Blandet kan-/skal-bestemmelse
§ 108	Længerevarende boform	Betydelig og varigt nedsat funktionsevne, omfattende behov, som ikke kan dækkes på anden vis	Skal-bestemmelse

Afgørelser om hjælp efter kapitlet træffes efter en konkret, individuel vurdering, jf. [Serviceloven § 88](#), og kommunen skal efter [Retssikkerhedsloven § 5](#) behandle ansøgningen i forhold til **alle** hjælpemuligheder i den sociale lovgivning. Sagen skal være oplyst i tilstrækkeligt omfang, jf. [Retssikkerhedsloven § 10](#). Over for borgere med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan varetage egne interesser, gælder desuden omsorgspligten i [Serviceloven § 82](#).

Boformer efter serviceloven er ikke omfattet af lejelovgivningen, jf. [Serviceloven § 111](#) – en forskel til almene ældre- og handicapboliger efter [Almenboligloven § 105](#), som netop er lejeboliger. Denne forskel er den bærende begrundelse i flere af Ankestyrelsens afgrænsningsafgørelser nedenfor.

Rammerne er nærmere udfoldet i [Botilbudsvejledningen](#) og i [vejledningen om socialpædagogisk bistand m.v.](#), hvor det understreges, at serviceydelsen visiteres særskilt fra selve boligen:

Kommunalbestyrelsen skal på baggrund af en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for personlig pleje, socialpædagogisk bistand, ledsagelse m.v. efter serviceloven yde denne hjælp, uanset hvilken form for bolig modtageren har.

Emner, der grænser op til denne oversigt, behandles selvstændigt: personlig og praktisk hjælp under [personlig-og-praktisk-hjælp-hjemmehjælp](#) og forsørgelsesgrundlaget under [foertidspension](#).

LOV

[Almenboligloven § 105](#)
[Retssikkerhedsloven § 5](#)
[Retssikkerhedsloven § 10](#)
[Serviceloven § 81](#)
[Serviceloven § 82, stk. 1](#)
[Serviceloven § 85](#)
[Serviceloven § 88, stk. 1](#)
[Serviceloven § 102](#)
[Serviceloven § 104](#)
[Serviceloven § 107, stk. 1-2](#)
[Serviceloven § 108, stk. 1](#)
[Serviceloven § 111, stk. 1](#)

Ankestyrelsens prøvelseskompetence og grænsen mod det kommunale serviceniveau

Ankestyrelsen prøver som udgangspunkt kun **retlige spørgsmål**, jf. [Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#), og afgørelser om det generelle serviceniveau – herunder hvilke tilbud og pladser der skal være i kommunen og takster for dem – kan slet ikke indbringes, jf. [Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#). Kommunen kan efter [Serviceloven § 138](#) fastsætte generelle vejledende serviceniveauer inden for lovens rammer.

Denne begrænsning er imidlertid langt mindre indskrænkende, end den umiddelbart lyder. Ankestyrelsen opregnede prøvelsens rækkevidde i [25-24](#):

Ankeinstansen kan endvidere efterprøve, om de kriterier, der danner grundlag for en kommunal afgørelse, er lovlige, herunder om alle relevante kriterier er inddraget i vurderingen, og om prioriteringen og vægtningen mellem kriterierne er foretaget i overensstemmelse med almindelige retsprincipper.

Prøvelsen omfatter dermed efter fast praksis fire spor: (1) om kommunens kriterier er lovlige, (2) om sagen er tilstrækkeligt oplyst, (3) om der reelt er foretaget et individuelt skøn, og (4) om almindelige forvaltningsretlige grundsætninger er iagttaget. Det blev formuleret allerede i [33-12](#), hvor Ankestyrelsen fastslog, at efterprøvelsen dækker respekten for forvaltningsretlige principper, sagsoplysningen, lovligheden af kriterierne og spørgsmålet om, hvorvidt kommunen har foretaget et individuelt skøn.

At et visitationsudvalg har indstillet en bestemt løsning, indsnævrer ikke prøvelsen. I [C-32-01](#) fastslog Ankestyrelsen, at klageinstansen ikke var begrænset i sin adgang til at efterprøve afgørelsen, »uanset at afgørelsen er truffet på grundlag af indstilling fra et visitationsudvalg«, og at reglen om skønsmæssige afgørelser ikke afskar prøvelsen.

Om forholdet mellem serviceniveau og individuel vurdering er linjen fast: standarden er et udgangspunkt, ikke et loft. I [20-15](#) om en kvalitetsstandard, der fastsatte rengøring af 65,5 m², udtalte Ankestyrelsen:

Kommunen skal altid foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til rengøring, og hvis borgerens behov nødvendiggør det, skal serviceniveauet i kvalitetsstandardens fraviges.

En generel justering af serviceniveauet kan godt danne grundlag for at regulere en løbende bevilling, men de forvaltningsretlige krav skal være opfyldt. I [93-12](#) anerkendte Ankestyrelsen kommunens adgang til at regulere et kontant tilskud efter en generel ændring af beregningsgrundlaget, men afgørelsen var **ugyldig**, fordi der manglede budget og fyldestgørende begrundelse – og Ankestyrelsen lagde udtrykkelig vægt på, at kommunen ikke havde begrundet nedsættelsen over for en borger med uændret funktionsniveau.

Mønsteret: Ankestyrelsen respekterer det kommunale råderum på det abstrakte plan, men underkender systematisk afgørelser, hvor serviceniveauet er anvendt som en afskæringsregel i den konkrete sag.

LOV	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1	Serviceloven § 138
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau 09.12.2024 Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal 01.01.2015 Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning 01.01.2012 Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget 01.01.2012 Ankestyrelsen · Fuld efterprøvelse af afgørelse om særligt dagtilbud efter visitationsudvalgs indstilling 01.01.2001		

§ 3 Afgrænsningen af socialpædagogisk støtte efter § 85 mod praktisk hjælp, behandling og ledsagelse

Den hyppigste tvist om [Serviceloven § 85](#) er ikke, om borgeren er i målgruppen, men hvilken bestemmelse indsatsen skal bevilges efter. Ankestyrelsen har afgrænset § 85 i tre retninger.

Mod praktisk hjælp efter § 83. I 10-19 behandlede Ankestyrelsen to sager principielt og fastslog, at det afgørende er **opgavens formål og karakter**:

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i.

Motivering og guidning, der hænger direkte sammen med udførelsen af den praktiske opgave, kan bevilges som en del af [Serviceloven § 83](#). Det bærende hensyn er, at opgaven faktisk bliver løst: kommunen måtte ikke lægge vægt på, at borgeren fysisk kunne udføre opgaverne, når den psykiske funktionsnedsættelse betød, at de ikke blev udført. Omvendt hører posthåndtering ikke under praktisk hjælp – den skal bevilges efter § 85, og en henvisning til et værested var ikke tilstrækkelig, da værestedet ikke dækkede borgerens faktiske behov.

Mod behandling efter sundhedslovgivningen. I 63-17 er skillelinjen samtalens sigte:

Samtaler om håndtering af følelser og tanker kan bevilges som socialpædagogisk støtte, hvis det er en del af borgerens behov for eksempelvis guidning og støtte på det personlige og praktiske plan, kommunikation med det offentlige og/eller at skabe struktur i hverdagen.

Har samtalerne derimod »primært sigte på at afklare følelser og tanker, der er rettet mod den indre psykiske tilstand«, og er støttebehovet af overvejende terapeutisk karakter, falder de uden for § 85. Ankestyrelsen lagde i den konkrete sag vægt på, at borgeren allerede havde struktur på hverdagen, og at støtten ikke rettede sig mod praktiske gøremål.

Mod ledsageordningen efter § 97. I 52-15 fastslog Ankestyrelsen, at [Serviceloven § 97](#) alene dækker **selvvalgte** aktiviteter. Lægeordineret bassintræning kunne derfor ikke dækkes af ledsageordningen – men borgeren var i målgruppen for § 85, og kommunen skulle udmåle den nødvendige socialpædagogiske støtte til hjælp i omklædning, bad og guidning i vandet. Omvendt kan et behov for socialpædagogisk indhold udelukke ledsagelse: i 78-15 fastslog Ankestyrelsen, at en sindslidelse ikke automatisk udelukker ledsageordning – det afgørende er, om borgeren kan efterspørge individuel ledsagelse **uden** socialpædagogisk indhold.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på i afgrænsningssagerne:

- Formålet med den ansøgte indsats – praktisk resultat, hverdagsstruktur eller terapeutisk bearbejdning.
- Om opgaven reelt bliver udført, når hjælpen leveres i den valgte form.
- Om borgeren allerede mestrer hverdagen (peger mod behandling) eller mangler struktur og guidning (peger mod § 85).
- Om et alternativt tilbud – værested, generelle tilbud – faktisk dækker det konkrete behov.

LOV	Serviceloven § 83	Serviceloven § 85	Serviceloven § 97
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen		
	01.01.2017		
	Ankestyrelsen · Ledsageordningen kan ikke bruges til lægeordinerede aktiviteter, som i stedet dækkes af socialpædagogisk støtte		
	01.01.2015		
	Ankestyrelsen · Ledsageordning: Sindslidelse udelukker ikke automatisk, hvis der ikke er behov for socialpædagogisk støtte		
	01.01.2015		

Behandlingstilbud efter § 102 – praksisændringen efter FOB 2024-19

§ 4

[Serviceloven § 102](#) giver kommunen adgang til at yde behandling ud over § 85, når det er nødvendigt for at bevare eller forbedre borgerens fysiske, psykiske eller sociale funktioner, »og når dette ikke kan opnås gennem de behandlingstilbud, der kan tilbydes efter anden lovgivning«. Bestemmelsen er dermed **subsidiær** i forhold til anden lovgivning, men har efter Ankestyrelsens praksis **forrang** for aktivlovens enkeltudgiftsregler.

Området har været igennem et kort, men markant praksisskifte. Med **principmeddelelse 4-23** (marts 2023) – bygget på en vejledende udtalelse fra Social-, Bolig- og Ældreministeriet – udtalte Ankestyrelsen, at en kommune helt kunne fravælge at anvende § 102 og meddele afslag uden konkret vurdering. Folketingets Ombudsmand var uenig og udtalte i [FOB 2024-19](#):

Omvendt mener jeg ikke, at der er grundlag for at antage, at en kommunalbestyrelse kan beslutte generelt ikke at anvende bestemmelsen i servicelovens § 102, dvs. vedtage en intern afskæringsregel, der helt afskærer det konkrete og individuelle skøn i de konkrete sager.

Ombudsmanden lagde vægt på, at vurderingstemaet efter ordlyden er den enkelte borgers særlige behov, at forarbejderne ikke fraviger udgangspunktet om konkret vurdering, og at både ministeriet og Ankestyrelsen i en længere periode selv havde anlagt den modsatte forståelse. Han tilføjede, at heller ikke [Serviceloven § 138](#) kan bære en generel fravælgelse – serviceniveauet bliver i givet fald blot »en del af afgørelsesgrundlaget for den konkrete afgørelse«.

Ankestyrelsen fulgte op med [25-24](#) af 9. december 2024, hvor **principmeddelelse 4-23** blev ophævet, praksis fra **principmeddelelse 5-13** genindført, og de berørte sager genoptaget. Om forholdet til aktivloven fastslog Ankestyrelsen:

Kommunen kan ikke undlade at tage stilling til, om borgeren opfylder betingelserne i servicelovens § 102 med henvisning til, at borgeren må søge at få dækket den ansøgte hjælp efter aktivlovens §§ 81 eller 82.

Først når hjælpen ikke kan ydes efter § 102, kan kommunen vurdere [Aktivloven § 81](#) og [Aktivloven § 82](#).

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på: I den konkrete sag bag 25-24 fandt Ankestyrelsen det kritisabelt, at kommunen stoppede en løbende bevilget psykologbehandling uden at begrunde, hvorfor borgeren ikke længere kunne modtage hjælpen, og uden at tage stilling til det fremtidige behov. Kommunen kunne ikke henvise sagen til ydelseskontoen uden først at have taget stilling efter § 102. Ankestyrelsen anerkender samtidig, at bestemmelsen har et **begrænset anvendelsesområde**, og at kommunen inden for lovens rammer kan fastsætte generelle og vejledende serviceniveauer for, hvilke typer behandling der kan bevilges.

LOV

[Aktivloven § 81](#)[Aktivloven § 82](#)[Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#)[Serviceloven § 102](#)[Serviceloven § 138](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau

09.12.2024

§ 5 Målgruppevurderingen: § 107, § 108 eller almenboligloven § 105

Ankestyrelsens praksis om valget af boform hviler på et bærende sonderingskriterium: **kan borgeren varetage et lejemål, og er behovet midlertidigt eller varigt?**

Midlertidigt behov kan ikke placeres i en permanent lejebolig. I 71-14 havde kommunen visiteret en borger med behov for et § 107-tilbud til en bolig oprettet efter [Almenboligloven § 105](#). Ankestyrelsen fastslog:

En borger, som kommunen fandt omfattet af personkredsen for et midlertidigt botilbud efter servicelovens § 107, kunne ikke visiteres til et tilbud efter almenboliglovens § 105 om almene ældreboliger.

Begrundelsen er strukturel: den almene bolig er af permanent karakter og omfattet af lejeloven, mens kommunen ved et § 107-tilbud skal kunne bringe opholdet til ophør, når afklaringsformålet er opfyldt. Var borgeren allerede flyttet ind, kunne vedkommende dog blive boende, fordi lejeforholdet er beskyttet.

Servicearealer og personale er en betingelse. I 8-18 om en ung med infantil autisme fastslog Ankestyrelsen, at behovet ikke kunne dækkes i en almen ungdomsbolig:

En borger, der har behov for den hjælp og støtte, der findes i et midlertidigt botilbud efter serviceloven, kan ikke i stedet visiteres til en ungdomsbolig efter almenboligloven, idet der ikke efter lovgivningen kan tilknyttes servicearealer og personale til ungdomsboligen.

Massivt døgnbehov peger på § 108. I 72-14 behandlede Ankestyrelsen tre sager principielt og henførte borgere med meget betydelig og varig funktionsnedsættelse til [Serviceloven § 108](#). Ankestyrelsen lagde vægt på helt konkrete forhold:

Vi har herved lagt vægt på, at hendes gennemsnitlige udviklingsalder er vurderet til 1½ til 2 år. Hun har behov for massiv støtte til alle dagens gøremål, både praktisk, personligt og socialt. Hun har behov for et døgndækket botilbud med den rette indsats i form af tæt personaledekning udført af velkendt personale.

Afgørende var også, at borgeren hverken kunne give informeret samtykke eller påtage sig rettighederne og forpligtelserne i et lejeforhold, og at hun ikke kunne udnytte normale boligfaciliteter.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved målgruppevurderingen:

- Om funktionsnedsættelsen er **varig** eller behovet har karakter af afklaring, optræning eller udslusning.
- Om borgeren kan varetage et lejemål og give informeret samtykke.
- Om der er behov for tæt, kendt personale døgnet rundt – og om boformen overhovedet kan tilknyttes servicearealer.
- Hvilke konkrete funktionsbeskrivelser (udviklingsalder, adfærd, evne til at bruge køkken og bad) der foreligger i sagen.

Et tilbud kan godkendes med flere juridiske grundlag og anvendes fleksibelt, men kun hvis kvaliteten samlet set er til stede. I 20-16 stadfæstede Ankestyrelsen et afslag fra socialtilsynet, bl.a. fordi der ikke er hjemmel til at aldersbegrænse et længerevarende tilbud efter § 108:

Der ses ikke at være hjemmel til at aldersbegrænse et tilbud efter servicelovens § 108.

LOV

[Almenboligloven § 4, stk. 1](#)[Almenboligloven § 105](#)[Serviceloven § 107, stk. 1-2](#)[Serviceloven § 108, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Krav om servicearealer: En borger med behov for midlertidigt botilbud efter Serviceloven kan ikke visiteres til ungdomsbolig efter Almenboligloven	01.01.2018
Ankestyrelsen · Socialtilsyn: Godkendelse af fleksible pladser med flere juridiske grundlag i botilbud	01.01.2016
Ankestyrelsen · Midlertidigt botilbud efter Serviceloven § 107 kan ikke etableres i længerevarende bolig efter Almenboligloven § 105	01.01.2014
Ankestyrelsen · Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceloven § 108 – ikke Almenboligloven § 105	01.01.2014

Botilbud eller støtte i egen bolig – kommunens pligt til at skabe

§ 6 rammerne

Det praktisk vigtigste spørgsmål i voksenområdet er, om kommunen kan nøjes med socialpædagogisk støtte i egen bolig frem for at bevilge et botilbud. Her går Ankestyrelsens praksis videre end en ren målgruppevurdering: kommunen skal også sikre, at støtten **faktisk kan leveres**.

Den ledende afgørelse er [21-18](#) om en hjemløs borger med ADHD, cystisk fibrose og stofmisbrug, der havde fået afslag på § 107 med henvisning til, at han kunne støttes i egen bolig. Ankestyrelsen hjemviste og udtalte:

Kommunen skal undersøge, om det rent faktisk er muligt at levere den socialpædagogiske støtte til borgeren under borgerens aktuelle boligmæssige rammer. Hvis borgeren ikke selv kan skabe de rammer, der er nødvendige for at kunne modtage støtten, skal kommunen sørge for, at rammerne for at levere støtten er til stede.

Og videre om konsekvensen:

Hvis kommunen kan konstatere, at rammerne for at levere den nødvendige støtte ikke er til stede ... vil borgeren være berettiget til et midlertidigt botilbud, indtil kommunen har sørget for, at borgeren kan få leveret den nødvendige hjælp på anden vis.

Afgørelsen er gengivet i [Botilbudsvejledningen](#), som samtidig præciserer, at kommunen ikke dermed er forpligtet til at skaffe en lejlighed, hvis den bevilgede støtte kan leveres på anden vis. Grundlaget er helhedsvurderingen efter [Retssikkerhedsloven § 5](#) og oplysningspligten efter [Retssikkerhedsloven § 10](#).

Omvendt kan en tilstrækkelig intensiv støtte i egen bolig **træde i stedet for** et botilbud. Det er slået fast i refusionspraksis, som samtidig er den bedste illustration af, hvornår Ankestyrelsen anser støtte i egen bolig for reelt at være et botilbud. I [31-12](#) modtog en borger med paranoid skizofreni 6 timers § 85-støtte, 3-4 timers beskyttet beskæftigelse og over 20 timers aktivitets- og samværstilbud ugentligt – i alt ca. 29-30 timers struktureret hjælp:

Den samlede støtte har et sådant omfang og en sådan karakter, at det kan sidestilles med og træder i stedet for en boform.

I [47-13](#) blev også ydelser efter **anden** lovgivning talt med: 14 timers § 85-støtte plus ca. 25 timers skånejob – i alt ca. 39 timers ugentlig kontakt og beskæftigelse – kunne sidestilles med en boform, fordi:

der ikke er lovgivningsmæssigt holdepunkter for, at det alene er støtte efter serviceloven, der kan indgå i vurderingen af den samlede hjælp.

Mønsteret i vurderingen: Ankestyrelsen ser på den samlede ugentlige støttemængde, på om støtten skaber den **struktur i hverdagen**, som et botilbud ellers ville give, og på hvad alternativet realistisk ville være. Diagnosen i sig selv er ikke afgørende – det er behovets omfang og karakter.

LOV	Retssikkerhedsloven § 5	Retssikkerhedsloven § 10	Service_loven § 85	Service_loven § 104
	Service_loven § 107, stk. 1-2			
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud			01.01.2018
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Skånejob og socialpædagogisk støtte i egen bolig kan sidestilles med ophold i boform			01.01.2013
	Ankestyrelsen · Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud			01.01.2012

Aktivitets- og samværstilbud efter § 104 og beskyttet beskæftigelse § 7 – begrænsninger i kommunens adgang til at reducere

[Service_loven § 104](#) forpligter kommunen til at tilbyde aktivitets- og samværstilbud »til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkårene«. Ankestyrelsen har navnlig taget stilling til, hvornår et bestående tilbud kan skæres ned.

I 90-14 havde kommunen nedsat beskyttet beskæftigelse efter [Service_loven § 103](#) fra fire til tre dage om ugen med henvisning til, at borgeren den fjerde dag kunne lave havearbejde og være i eget selskab. Ankestyrelsen ændrede afgørelsen:

Tilbud om beskyttet beskæftigelse skal have et erhvervspræget formål. En reduktion af tilbuddet kan ikke begrundes med, at borgeren overlades til sig selv eller henvises til et aktivitets- og samværstilbud.

Ankestyrelsen opstillede tre saglige grunde til at nedsætte et tilbud: borgerens eget ønske om ændring, at behovet for beskæftigelse opfyldes i mindre omfang, eller at funktionsevnen er forværret, så tilbuddet ikke længere kan anvendes. Et § 103-tilbud kan ikke erstattes af et § 104-tilbud, medmindre borgerens behov er skiftet mod mere samvær og ændringen sker i overensstemmelse med borgerens ønsker.

Sammenhængen mellem § 103 og § 104 er nærmere beskrevet i [vejledningen om ledsageordning, beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud](#), hvoraf det bl.a. fremgår, at et aktivitets- og samværstilbud kan reduceres, hvis borgerens behov for aktivitet og samvær fortsat dækkes ved den ændrede bevilling – men at kommunen skal have undersøgt, hvilke aktiviteter der reelt er i tilbuddet, og i hvilket omfang borgeren kan deltage.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på: formålet med det konkrete tilbud (erhvervspræget vs. socialt), om der er dokumenteret en ændring i borgerens behov eller funktionsevne, om borgeren selv ønsker ændringen, og om det henviste alternativ faktisk dækker samme behov. Henvisning til passiv tid eller til »hjemmedage« er usaglig.

LOV	Service_loven § 103	Service_loven § 104	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud		01.01.2012

§ 8 Visitation til ældre- og plejebolig efter almenboligloven § 54

Almene ældreboliger skal efter [Almenboligloven § 54, stk. 1](#) udlejes til »ældre og personer med handicap, der har særligt behov for sådanne boliger«, mens boliger indrettet til personer med betydelig og varigt nedsat funktionsevne er omfattet af [§ 54, stk. 2](#). Kommunalbestyrelsen udøver anvisningsretten og fastsætter selv visitationskriterierne.

Ankestyrelsen behandlede rammerne principielt i [101-19](#), hvor to sager blev afgjort forskelligt.

Sag	Boligtype	Borgerens forhold	Kommunens fokus	Udfald
Sag 1	Ældre- og handicapvenlig bolig	Aspergers syndrom, lav stresstærskel, sansepåvirkelighed	Kun fysisk funktionsevne – borgeren kunne færdes uden hjælpemidler	Hjemvist
Sag 2	Plejebolig	Kørestolsbruger, KOL og hjerteproblemer, omfattende personlig pleje, kunne betjene nødkald	Krav om observation/hjælp døgnet rundt	Stadfæstet

Det principielle udgangspunkt er, at kommunen kan fastsætte saglige kriterier, men:

Kriterierne skal tage højde for, at boligerne kan rumme borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Kriterierne må derfor ikke udelukke borgere med psykiske lidelser fra at blive visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig.

I sag 2 accepterede Ankestyrelsen derimod kommunens **døgnkriterium** som lovligt og stadfæstede afslaget:

Vi finder på den baggrund, at du samlet set ikke har et behov for personlig hjælp og pleje i så væsentlig et omfang eller behov for tæt personalekontakt døgnet rundt, at du er berettiget til en plejebolig.

Mønsteret: Ankestyrelsen efterprøver kriteriernes lovlighed og om alle relevante hensyn er inddraget – men underkender ikke kommunens konkrete afvejning, når kriteriet er sagligt og faktisk anvendt. At borgeren kan tilkalde hjælp akut (nødkald, telefon), taler afgørende imod, at der er tale om et egentligt døgnbehov.

Ankestyrelsen fremhævede desuden i 101-19, at både ældre- og plejeboliger er omfattet af retten til frit valg efter [Almenboligloven § 58 a](#). Bestemmelsen forudsætter, at betingelserne for anvisning er opfyldt både i bopælskommunen og i tilflytningskommunen, og at tilflytningskommunens vurdering sker efter samme retningslinjer som for kommunens egne borgere, jf. [§ 58 a, stk. 2](#). Efter [§ 58 a, stk. 4](#) kan kommunalbestyrelsen beslutte, at frit valg ikke kan anvendes, når den forhandlede pris overstiger prisen for den anviste plejebolig med mere end 10 pct.

Opmærksomheden henledes på, at plejehjem og beskyttede boliger, som 101-19 henviste til gennem den dagældende bestemmelse i serviceloven § 192, nu reguleres i ældreloven – [Almenboligloven § 58 a, stk. 1](#) henviser således i dag til ældrelovens § 47.

LOV

[Almenboligloven § 54, stk. 1-2](#)[Almenboligloven § 58a, stk. 1-4](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier

01.01.2019

Frit valg af længerevarende botilbud, dobbeltvisitation og 10 pct.-loftet

Efter [Serviceloven § 108, stk. 2](#) har en borger, der modtager et § 108-tilbud og ønsker at flytte til en anden kommune, ret til et **tilsvarende** tilbud dér. Det er en forudsætning, at borgeren opfylder betingelserne for optagelse i både fraflytnings- og tilflytningskommunen. Retten omfatter efter [§ 108, stk. 3](#) også, at ægtefælle, samlever eller registreret partner fortsat kan indgå i husstanden.

Ankestyrelsen fastlagde kriterierne for »tilsvarende tilbud« i [165-10](#), hvor kommunen havde afvist borgerens ønskede botilbud som et udslag af kommunens serviceniveau. Ankestyrelsen gav borgeren medhold og opstillede to – og kun to – lovlige afslagsgrunde:

- **Egnethed:** tilbuddet skal opfylde borgerens behov for hjælp, støtte og udvikling på niveau med kommunens eget tilbud.
- **Økonomi:** tilbuddet må ikke medføre en væsentlig merudgift.

Ansøgere, som opfylder betingelserne for at modtage tilbud efter servicelovens § 108, har ret til frit at vælge sådanne botilbud.

Ankestyrelsen bemærkede samtidig, at kommunen ikke kan nøjes med at afklare personkredsen, men skal træffe en individuel afgørelse om hjælpen – og at borgeren alligevel har ret til frit valg, når egnetheds- og økonomikriterierne er opfyldt.

Ved flytning over kommunegrænser kræver Ankestyrelsen **dobbeltvisitation**. I [77-14](#) var borgeren visiteret til et § 108-tilbud i fraflytningskommunen, men tilflytningskommunen optog vedkommende i en **plejebolig**. Det var ikke et tilsvarende tilbud:

Retten til mellemkommunal refusion efter reglerne om frit valg forudsætter, at proceduren om dobbeltvisitation er fulgt. Borgeren skal således opfylde betingelserne for optagelse i den pågældende type botilbud i både fraflytningskommunen og tilflytningskommunen.

Ankestyrelsen understregede, at en borger i § 108-personkredsen ikke kan antages at kunne kompenseres ved en plejebolig.

Retsstillingen er ændret pr. 1. juli 2025. Ved **lov om ændring af lov om social service og lov om almene boliger m.v. af 21. juni 2025** blev der indsat et 3. pkt. i § 108, stk. 2, hvorefter retten til et tilsvarende tilbud kun omfatter tilbud, hvor udgiften på baggrund af den forhandlede pris ikke overstiger udgiften til det tilbud, fraflytningskommunen har visiteret til, med mere end **10 pct.** Af lovbemærkningerne fremgår:

I de tilfælde, hvor den forhandlede pris for det af personen ønskede alternative tilbud eller botilbudslignende tilbud er mere end 10 pct. dyrere for kommunen, vil kommunen kunne afslå at imødekomme personen ønske med begrundelse i prisen.

Det fremgår samtidig af bemærkningerne, at kommunen frivilligt kan vælge at ændre sin visitation til det ønskede tilbud, hvorved prisgrænsen ikke længere er til hinder. Den tidligere praksis om »væsentlig merudgift« i 165-10 er dermed for § 108-tilbud afløst af en fast, talmæssig grænse – mens egnedetskriteriet består uændret.

Ved samme lejlighed blev der ved **lov om ændring af lov om social service af 21. juni 2025** indsat en adgang for kommunalbestyrelsen til inden for 6 måneder efter dødsfaldet og med 3 måneders varsel at opsiges en efterlevende ægtefælle, samlever eller registreret partner fra et § 108-botilbud, jf. [§ 108, stk. 3](#). Har den efterlevende selv behov for et § 108-tilbud, som kan imødekommes af samme eller et tilsvarende tilbud, kan opsigelse ikke ske – og afgørelsen kan **ikke påklages til anden administrativ myndighed**.

Det nærmere indhold af flytteretten er reguleret i [bekendtgørelsen om betaling for botilbud m.v. og om flytteret i forbindelse med botilbud efter § 108](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 4	Service-loven § 108, stk. 2, 3	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Frit valg af længerevarende botilbud: Kommunens afslag skal bygge på manglende egnethed eller væsentlig merudgift		01.01.2010

§ 10 Ophør, udvisitering og flytning uden samtykke

Et botilbud er ikke en uopsigelig ret til en bestemt bolig, men kommunen bærer et selvstændigt ansvar for, at borgeren fortsat får den nødvendige hjælp.

Botilbuddets opsigelse af aftalen. I [47-22](#) – der udtrykkeligt ændrede hidtidig administrativ praksis – havde et botilbud opsagt aftalen med kommunen om en borger med Aspergers syndrom. Ankestyrelsen stadfæstede udvisiteringen:

Hvis botilbuddet opsiger aftalen med kommunen om placeringen af borgeren, kan kommunen udvisitere borgeren fra botilbuddet. Kommunen skal da i overensstemmelse med servicelovens almindelige regler sikre sig, at borgeren får den hjælp, som borgeren har behov for, herunder ved visitering til et nyt botilbud.

Begrundelsen er, at botilbuddets opsigelse af aftalen ikke er reguleret i serviceloven, og at tilbuddet dermed ikke længere er egnet. Princippet gælder både § 107-, § 108- og [Almenboligloven § 105, stk. 2](#)-tilbud. Modsætter borgeren sig flytningen eller kan ikke give informeret samtykke, skal reglerne om flytning uden samtykke iagttages.

Flytning uden samtykke. [Serviceloven § 129, stk. 1](#) opstiller fem kumulative betingelser for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke, mens [§ 129, stk. 2](#) i »ganske særlige tilfælde« tillader flytning mellem tilsvarende boliger, når det skønnes at være i borgerens egen interesse. Rækkevidden af stk. 2 blev afklaret i [17-22](#), hvor Ankestyrelsen ændrede to afslag fra Familieretshuset og tillod flytning i begge sager. Det faste udgangspunkt er skarpt formuleret:

Det helt faste udgangspunkt er, at borgeren ikke må (antages at ville) modsætte sig flytningen.

Hensynet til pårørendekontakt er centralt, men ikke det eneste mulige formål:

Flytning uden samtykke efter servicelovens § 129, stk. 2, kan finde sted i sager, hvor formålet med flytningen ikke har til formål at bringe borgeren tættere på sine pårørende, såfremt de øvrige betingelser i bestemmelsen er opfyldt.

I sag 1 var det udsigten til forbedret kognitiv og fysisk udvikling gennem samvær med beboere på samme niveau, der udgjorde det særlige forhold; i sag 2 var det, at afstanden til familien blev reduceret fra 116 km til 29 km.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved flytning uden samtykke: at borgeren ikke må antages at ville modsætte sig, at flytningen efter en objektiv vurdering entydigt eller med betydelig overvægt er til borgerens bedste, og at det nye botilbud kan varetage omsorgen for borgeren. Hensyn, der hører under stk. 1 (forebyggelse af væsentlig personskaade), må ikke forfølges gennem stk. 2.

Aldersgrænser og »udvoksning« er ikke en flytningsgrund. I 20-16 fastslog Ankestyrelsen, at en beboer i et § 108-tilbud kun kan flyttes mod sin vilje, hvis betingelserne i § 129 er opfyldt – at beboeren fylder 29 år er ikke i sig selv tilstrækkeligt.

LOV

Almenboligloven § 105, stk. 2

Serviceloven § 107

Serviceloven § 108

Serviceloven § 129, stk. 1-2

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Opsigelse af aftale om botilbud: Kommunens udvisiteringsret og pligt til at sikre ny hjælp	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Flytning uden samtykke: Definition af 'ganske særlige tilfælde' efter serviceloven § 129, stk. 2	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Socialtilsyn: Godkendelse af fleksible pladser med flere juridiske grundlag i botilbud	01.01.2016

§ 11 Egenbetaling for botilbud og de økonomiske følgevirkninger

Beboere betaler for ophold i boformer efter §§ 107-110, jf. [Serviceloven § 163, stk. 2](#), hvor betalingen for længerevarende botilbud fastsættes med udgangspunkt i bygningens omkostninger, mens beboere i midlertidige botilbud, der bevarer egen bolig, som udgangspunkt ikke betaler for boligen. De nærmere regler findes i [betalingsbekendtgørelsen](#) – for § 108-tilbud beregnes boligdelen bl.a. på grundlag af budgetterede driftsudgifter med tillæg af 10 pct. af den seneste offentlige vurdering – og for §§ 109 og 110 i [egenbetalingsbekendtgørelsen](#).

Ankestyrelsen har skærpet de forvaltningsretlige krav til opkrævningen. I 43-19 havde kommunen varslet egenbetaling i december 2016, men først truffet afgørelse om beløbets størrelse i november 2017 og krævede herefter 40.356,89 kr. efterbetalt. Ankestyrelsen ophævede kravet:

En afgørelse kan kun have virkning for tiden efter, at den er meddelt borgeren, medmindre der i loven er hjemmel til at tillægge afgørelserne tilbagevirkende kraft.

Afgørelsen indeholder desuden et vigtigt link mellem økonomi og egnethed: et botilbud er som udgangspunkt **ikke egnet**, hvis borgeren ikke har råd til at betale egenbetalingen – kommunen kan dog nedsætte betalingen.

Egenbetalingen for et botilbud er samtidig en boligudgift i forsørgelsesretlig forstand. I 57-18 fastslog Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg, at betalingen for en § 108-bolig skal indgå ved beregningen af nettoboligudgiften efter [Aktivloven § 34](#):

Ved beregningen af nettoboligudgiften til en ansøgers faktiske bolig, kan der ikke efter bekendtgørelsen, stilles krav om at boligen er godkendt til beboelse eller omfattet af lejeloven.

Det er dermed uden betydning, at boligen ikke er omfattet af lejelovgivningen, jf. [Serviceloven § 111, stk. 1](#), og at der ikke foreligger en lejekontrakt.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på: at afgørelsen om betalingens størrelse er truffet og meddelt, at borgeren har et rimeligt beløb til personlige fornødenheder tilbage, og at betalingen ikke overstiger huslejen i sammenlignelige lejeboliger.

LOV	Aktivloven § 34, stk. 1	Serviceloven § 111, stk. 1	Serviceloven § 163, stk. 2
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Egenbetaling for botilbud: Virkningstidspunkt for afgørelse om betalingens størrelse 01.01.2019 Ankestyrelsen · Særlig støtte: Definition af nettoboligudgift for borgere på botilbud efter Serviceloven § 108 01.01.2018		

§ 12 Klagebehandling og sagsgang ved Ankestyrelsen

Kommunalbestyrelsens afgørelser efter serviceloven kan indbringes for Ankestyrelsen, når det fremgår af lovgivningen, jf. [Retssikkerhedsloven § 60, stk. 1](#). Klageretten tilkommer som udgangspunkt kun den person, afgørelsen vedrører, jf. [§ 60, stk. 2](#), og afgørelser om det generelle serviceniveau kan ikke påklages, jf. [§ 60, stk. 3](#). Ankestyrelsen prøver retlige spørgsmål, jf. [Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#); fuld prøvelse er efter [§ 69, stk. 2](#) forbeholdt bl.a. børne- og ungeudvalgets afgørelser og en række magtanvendelsessager.

To forhold har givet anledning til afgrænsningstvivl i praksis.

Hvad er en afgørelse? Klageadgangen omfatter kun egentlige afgørelser. En visitationsafgørelse – herunder et afslag på tilbageflytning til et andet botilbud – er en afgørelse. I [C-35-05](#) fastslog Ankestyrelsen, at et afslag på tilbageflytning for en domfældt borger var truffet med hjemmel i servicelovens dagældende § 92, stk. 1 – forgænger for [Serviceloven § 108](#) – og dermed skulle behandles efter de almindelige klageregler, og ikke efter specialreglerne om lovovertrædere. At visitationsafgørelsen indeholdt elementer af tvang og retssikkerhedshensyn ændrede ikke hjemmelsgrundlaget.

Hvad kan Ankestyrelsen sætte i stedet? Ankestyrelsen kan hjemvise, ændre eller stadfæste. Praksis viser et tydeligt mønster: hvor sagen er utilstrækkeligt oplyst eller det individuelle skøn mangler, **hjemvises** sagen (fx [21-18](#) og [20-15](#)); hvor retsanvendelsen er forkert og faktum er klart, **ændres** afgørelsen (fx [72-14](#) og [90-14](#)). Manglende begrundelse kan føre til, at afgørelsen anses for **ugyldig**, jf. [93-12](#).

Præcedensvirkning inden for nævnet. Ankestyrelsen henviser konsekvent til egne principmeddelelser og markerer eksplicit, når praksis ændres eller en tidligere meddelelse kasseres. Eksempler: [47-22](#) ændrede hidtidig administrativ praksis om udvisitering, [78-15](#) kasserede den automatiske udelukkelse af sindslidende fra ledsageordningen, og [25-24](#) ophævede **principmeddelelse 4-23** og genoptog de berørte sager. Ankestyrelsen henviser i 25-24 desuden udtrykkeligt til principafgørelserne 157-12 (kommunens selvstændige handlerum inden for retsgrundsætningerne) og 82-12 (efterprøvelse af kvalitetsstandarder).

Dette gør praksis forudsigelig, men også dynamisk: en principmeddelelse gælder, indtil Ankestyrelsen selv ophæver den – eller indtil Ombudsmanden eller domstolene korrigerer linjen, som det skete med [FOB 2024-19](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 1-3	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1-2	Serviceloven § 108
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau Ankestyrelsen · Opsigelse af aftale om botilbud: Kommunens udvisiteringsret og pligt til at sikre ny hjælp Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal Ankestyrelsen · Ledsageordning: Sindslidelse udelukker ikke automatisk, hvis der ikke er behov for socialpædagogisk støtte Ankestyrelsen · Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceloven § 108 – ikke Almenboligloven § 105 Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget Ankestyrelsen · Klageadgang: Visitation af mentalt retarderet lovovertræder uden domsanbringelse		09.12.2024 01.01.2022 01.01.2018 01.01.2015 01.01.2015 01.01.2014 01.01.2014 01.01.2012 01.01.2005

Sammenhæng med domstolspraksis: opholdskommune, betaling og § 85-aftaler

Domstolene prøver sjældent selve visitationsskønnet efter §§ 85, 107 og 108 – de sager, der når retterne, handler i praksis om **hvem der skal betale** for botilbuddet, og om de aftaler, kommunen indgår for at levere støtten. Domstolene har på disse punkter både bekræftet og nuanceret Ankestyrelsens linje.

Højesteret om opholdskommune ved fraflytning fra botilbud. I [BS-1512/2024-HJR](#) af 15. oktober 2024 forlod en borger med kognitive udfordringer sit § 107-lignende botilbud den 16. juni 2017, flyttede folkeregisteradresse og tog ophold hos sin kæreste – for tre uger senere at flytte tilbage. Højesteret lagde efter en samlet vurdering til grund, at flytningen ikke var ment som et midlertidigt ophold, men som en **varig ændring af opholdsstedet**, og fremhævede borgerens skriftlige afskedsbrev og folkeregisterændringen. At borgeren havde kognitive udfordringer og var impulsstyret, kunne ikke føre til en anden vurdering. Vejen Kommune blev frifundet for et krav på 2.456.990 kr. Byrettens modsatte resultat, [BS-16728/2019-ESB](#), havde netop lagt vægt på, at opholdet var midlertidigt uden nyt anbringelsesgrundlag. Dommen viser, at domstolene ved fastlæggelsen af opholdskommune vægter de **objektive faktiske forhold** – faktisk flytning og CPR-registrering – tungere end borgerens støttebehov.

Højesteret om refusion for § 108-ophold. I [BS-58804/2023-HJR](#) af 18. april 2024 fastslog Højesteret, at det særlige refusionssystem i [Retssikkerhedsloven § 9 c](#) udelukker anvendelse af forældelseslovens absolutte 10-årige frist på et refusionskrav på 2.920.491 kr. for en borgers ophold i et [§ 108-botilbud](#). I [BS-27878/2024-HJR](#) af 23. januar 2025 – stadfæstelse af [BS-12879/2023-VLR](#) – blev både Skanderborg og Randers Kommune frifundet for Vejle Kommunes refusionskrav, efter at et botilbud var opsagt på grund af manglende lovligt ophold. Ankestyrelsen havde i sagen udpeget opholdskommunen, og domstolene lagde denne afgørelse til grund.

Byretten om § 85-støtte leveret af en pårørende. I [BS-16715/2020-ARH](#) af 18. august 2023 havde en kommune tilknyttet en far som støtteperson 30 timer ugentligt til 200 kr. i timen for at levere [§ 85-støtte](#) til hans voksne søn med atypisk autisme og svær OCD, efter at sønnen nægtede at vende tilbage til sit botilbud.

Faren gjorde gældende, at han reelt arbejdede omkring 100 timer om ugen, og krævede godtgørelse for brud på 48-timers reglen. Retten frifandt kommunen:

Efter en samlet vurdering af aftaleforholdets karakter, herunder på baggrund af omstændighederne omkring indgåelsen heraf, indholdet af aftalen og rammerne for udførelsen af den funktion, som Sagsøger skulle varetage efter aftalen, findes der ikke herved at være etableret et tjenesteforhold mellem parterne med den følge, at der reelt bestod et egentligt ansættelsesforhold.

At kommunen havde brugt blanketten »Medarbejdertilgang« og udbetalt beløbet som A-indkomst gennem lønsystemet ændrede ikke dette, fordi der hverken var instruktionsbeføjelse, rapporteringskrav eller tilsyn. Dommen illustrerer en risiko, som Ankestyrelsens praksis peger på fra den anden side: når kommunen ikke kan levere § 85-støtten i egnede rammer, jf. 21-18, presses løsningen over på pårørende – uden at disse opnår lønmodtagerbeskyttelse.

Samlet: Domstolene har ikke tilsidesat Ankestyrelsens materielle linje om målgruppe og boform. Deres bidrag ligger på det kommunaløkonomiske plan – opholdskommune, betalings- og refusionspligt – hvor de opretholder et objektivt, faktabaseret vurderingsgrundlag, som Ankestyrelsen selv anvender i sine refusionsafgørelser, jf. 66-13 og 58-17. Området behandles nærmere under [handlekommune-mellemkommunal-refusion](#).

LOV

[Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1-2](#)[Retssikkerhedsloven § 9c](#)[Service_loven § 85](#)[Service_loven § 107](#)[Service_loven § 108](#)

PRAKSIS	Højesteret · Sag om mellemkommunal refusion for udgifter til anbringelse	23.01.2025
	Højesteret · Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer	15.10.2024
	Højesteret · Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister	18.04.2024
	Landsretten · Vestre Landsrets dom om mellemkommunal refusion for udgifter til handicappet borger uden lovligt ophold	01.05.2024
	Byretten · Sag om ansættelsesforhold ved pasning af handicappet søn i hjemmet	18.08.2023
	Byretten · Afgørelse om betalingsforpligtelse for institutionsophold efter midlertidig fraflytning	14.09.2022
	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne	01.01.2013

§ 14 Mellemkommunal refusion som spejl af botilbudsbegrebet

Refusionsreglerne i [Retssikkerhedsloven § 9 c](#) er formelt en anden problemstilling end visitationen, men Ankestyrelsens refusionspraksis er en af de bedste kilder til, hvordan nævnet i praksis afgrænser »botilbud«.

Støtte i egen bolig kan sidestilles med en boform. Som beskrevet ovenfor fastslog 31-12 og 47-13, at det er den samlede støttes **omfang og karakter** – ikke dens formelle organisering – der er afgørende. Ankestyrelsen fremhævede i 31-12, at hensigten med bestemmelsen er »at medvirke til fleksibilitet og modvirke, at formelle krav til organisering er en forhindring for at udvikle nye tilbudsformer«.

Boligens hjemmel er derimod afgørende for handlepligten. I 58-17 fastslog Ankestyrelsen, at almene ældreboliger etableret af en **kommune** efter [Almenboligloven § 105, stk. 2](#) skal sidestilles med boliger etableret

af et regionsråd og dermed er omfattet af opsamlingsbestemmelserne i [Retssikkerhedsloven § 9, stk. 7](#) og [§ 9 c, stk. 2](#):

Begrundelsen er, at der ikke er forskel på målgruppen i et tilbud oprettet af en kommune og et tilbud oprettet af en region. Der er for begge typer af tilbud tale om almene ældreboliger, der er opført med særligt henblik på at betjene borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Ankestyrelsen understregede, at det ikke er den konkrete støtte, borgeren modtager, der er relevant, men alene om botilbuddet er **opført med det særlige henblik**.

Overgangen fra efterværn til voksenbotilbud bryder refusionskæden. I [66-13](#) fastslog Ankestyrelsen, at refusionstilsagnet bortfalder, når efterværnet bringes til ophør og borgeren i stedet visiteres til et botilbud efter [Serviceloven § 107](#):

Reglen om fortsat ret til refusion, hvis der ydes en anden type omfattende hjælp, gælder ikke refusion som følge af efterværn.

Begrundelsen er, at efterværn vedrører en afgrænset periode, mens et voksenbotilbud ikke gør – reglerne retter sig mod forskellige persongrupper. Vurderer kommunen, at den unges behov er så omfattende, at betingelserne for efterværn ikke er opfyldt, skal hjælpen ydes efter voksenreglerne allerede fra det fyldte 18. år.

LOV

[Almenboligloven § 105, stk. 2](#)[Retssikkerhedsloven § 9, stk. 7](#)[Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 2](#)[Serviceloven § 85](#)[Serviceloven § 107](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Skånejob og socialpædagogisk støtte i egen bolig kan sidestilles med ophold i boform	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud	01.01.2012

§ 15 Sammenfatning: de bærende hensyn i Ankestyrelsens praksis

Praksis på området lader sig sammenfatte i fem gennemgående hensyn.

1. Behovet, ikke formen, styrer. Uanset om tvisten angår [§ 83 mod § 85](#), [§ 85 mod behandling, § 103 mod § 104](#) eller [§ 107 mod § 108](#), spørger Ankestyrelsen først, hvad formålet med den ansøgte indsats er, og hvilken opgave der skal løses. Det gælder i [10-19](#), i [63-17](#) og i [90-14](#).

2. Hjælpen skal reelt kunne modtages. Kommunen kan ikke nøjes med at bevilge en indsats på papiret. Er de fysiske rammer ikke til stede, skal kommunen skabe dem – eller bevilge et midlertidigt botilbud, jf. [21-18](#). Og er borgeren ikke i stand til at udføre opgaven under den valgte støtteform, er hjælpen ikke tilstrækkelig, jf. [10-19](#).

3. Serviceniveauet er et udgangspunkt – aldrig en afskæringsregel. [Serviceloven § 138](#) giver kommunen et politisk handlerum, og [Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#) afskærer klage over det generelle niveau. Men den konkrete afgørelse skal altid hvile på et individuelt skøn, jf. [20-15](#) og – efter [FOB 2024-19](#) – [25-24](#).

4. Boformens retlige ramme kan ikke omgås. Et midlertidigt behov kan ikke placeres i en permanent lejebolig, og et massivt døgnbehov kan ikke placeres i en bolig uden servicearealer og fast personale, jf. 71-14, 8-18 og 72-14.

5. Retsstillingen på frit valg er strammet. Den skønspregede standard om »væsentlig merudgift« fra 165-10 er for § 108-tilbud afløst af en fast 10 pct.-grænse med virkning fra 1. juli 2025, og en parallel adgang gælder for plejeboliger efter Almenboligloven § 58 a, stk. 4. Kravet om dobbeltvisitation fra 77-14 består uændret, og egnedetskriteriet er fortsat en selvstændig betingelse.

For rådgiveren betyder det, at klagesager på området sjældent vindes på en påstand om, at kommunen har vurderet forkert – men ofte på, at kommunen ikke har vurderet: at oplysningsgrundlaget er tyndt, at et serviceniveau er anvendt som facitliste, at begrundelsen mangler, eller at kommunen har henvist borgeren videre uden først at tage stilling til den bestemmelse, der blev søgt efter.

LOV	Almenboligloven § 58a, stk. 4	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3	Serviceoven § 85
	Serviceoven § 102	Serviceoven § 107	Serviceoven § 108, stk. 2
			Serviceoven § 138
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		
	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud		
	Ankestyrelsen · Krav om servicearealer: En borger med behov for midlertidigt botilbud efter Serviceoven kan ikke visiteres til ungdomsbolig efter Almenboligloven		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceoven og behandling efter sundhedslovgivningen		
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal		
	Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud		
	Ankestyrelsen · Midlertidigt botilbud efter Serviceoven § 107 kan ikke etableres i længerevarende bolig efter Almenboligloven § 105		
	Ankestyrelsen · Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceoven § 108 – ikke Almenboligloven § 105		
	Ankestyrelsen · Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud		
	Ankestyrelsen · Frit valg af længerevarende botilbud: Kommunens afslag skal bygge på manglende egnethed eller væsentlig merudgift		

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Almenboligloven § 54	stk. 1-2	Retssikkerhedsloven § 69	stk. 1
Serviceoven § 85		Serviceoven § 102	
Serviceoven § 104		Serviceoven § 107	stk. 1-2
Serviceoven § 108	stk. 1-3		

MATERIALE Citerede afgørelser

35 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

3

23.01.2025	Sag om mellemkommunal refusion for udgifter til anbringelse	7043-8467
15.10.2024	Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer	6357-7623
18.04.2024	Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister	bs-58804-2023-hjr

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

1

01.05.2024	Vestre Landsrets dom om mellemkommunal refusion for udgifter til handicappet borger uden lovligt ophold	5436-6519
------------	---	-----------

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

2

18.08.2023	Sag om ansættelsesforhold ved pasning af handicappet søn i hjemmet	7056-8485
14.09.2022	Afgørelse om betalingsforpligtelse for institutionsophold efter midlertidig fraflytning	5936-7093

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

27

09.12.2024	Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	25-24
01.01.2022	Opsigelse af aftale om botilbud: Kommunens udvisiteringsret og pligt til at sikre ny hjælp	47-22
01.01.2022	Flytning uden samtykke: Definition af 'ganske særlige tilfælde' efter serviceloven § 129, stk. 2	17-22
01.01.2019	Egenbetaling for botilbud: Virkningstidspunkt for afgørelse om betalingens størrelse	43-19
01.01.2019	Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse	10-19
01.01.2019	Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier	101-19
01.01.2018	Særlig støtte: Definition af nettoboligudgift for borgere på botilbud efter Serviceloven § 108	57-18
01.01.2018	Krav om servicearealer: En borger med behov for midlertidigt botilbud efter Serviceloven kan ikke visiteres til ungdomsbolig efter Almenboligloven	8-18
01.01.2018	Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud	21-18
01.01.2017	Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	58-17
01.01.2017	Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen	63-17

01.01.2016	Socialtilsyn: Godkendelse af fleksible pladser med flere juridiske grundlag i botilbud	20-16
01.01.2015	Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	20-15
01.01.2015	Ledsageordningen kan ikke bruges til lægeordnede aktiviteter, som i stedet dækkes af socialpædagogisk støtte	52-15
01.01.2015	Ledsageordning: Sindslidelse udelukker ikke automatisk, hvis der ikke er behov for socialpædagogisk støtte	78-15
01.01.2014	Midlertidigt botilbud efter Serviceloven § 107 kan ikke etableres i længerevarende bolig efter Almenboligloven § 105	71-14
01.01.2014	Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud	77-14
01.01.2014	Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud	90-14
01.01.2014	Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceloven § 108 – ikke Almenboligloven § 105	72-14
01.01.2013	Mellemkommunal refusion: Skånejob og socialpædagogisk støtte i egen bolig kan sidestilles med ophold i boform	47-13
01.01.2013	Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne	66-13
01.01.2012	Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning	33-12
01.01.2012	Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget	93-12
01.01.2012	Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud	31-12
01.01.2010	Frit valg af længerevarende botilbud: Kommunens afslag skal bygge på manglende egnethed eller væsentlig merudgift	165-10
01.01.2005	Klageadgang: Visitation af mentalt retarderet lovovertræder uden domsanbringelse	C-35-05
01.01.2001	Fuld efterprøvelse af afgørelse om særligt dagtilbud efter visitationsudvalgs indstilling	C-32-01

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

2

16.06.2025	Uenighed om udfyldelse af 8-tal på gæstekort førte til annullering af parkeringsafgift	park-6519
31.03.2025	Parkeringsforbud på brandvej ved Njalsgade: Tvist om skiltningens synlighed og adresseangivelse	park-7093